

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ ΕΚ ΧΑΝΔΑΚΟΣ ΚΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1624

Εἰς τὴν δέσμην 314—Documenti Greci — ἀνεῦρον χειρόγραφον εὐχαριστήριον ὑπὲρ τοῦ Λατίνου ἀρχιεπισκόπου Παροναξίας Σεβαστιανοῦ Κουϊρίνου, τὸ ὁποῖον ὑπογράφουν 43 ἐν ὄλῳ κληρικοὶ τῆς πόλεως τοῦ Χάνδακος καὶ προσυπογράφει ὁ πρωτοψάλτης Δημήτριος Ζαμίας, ὁ ὁποῖος, ὡς προκύπτει ἀπὸ τὴν γραφήν, εἶναι καὶ ὁ γράψας τὸ εὐχαριστήριον.

Ἐκεῖνο πὸν κάμνει ἐντύπωσιν εἶνε ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπογραψάντων κληρικῶν ἦσαν ἀρχετὰ ἐγγράμματοι, τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Χάνδαξ τῆς Κρήτης εἶχε τότε τὸ προβάδισμα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλως τε οἱ περισσότεροι διδάσκαλοι τοῦ Φροντιστηρίου Φλαγγίνη καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινοτικῆς Σχολῆς, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐφημέριοι καὶ ἀρχιεπίσκοποι Φιλαδελφείας, ὡς καὶ οἱ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Παδούης διδάξαντες (Μουσοῦρος, Καλιάκης, Καλοφάτης) ἦσαν Κρήτες. Εἰς τὰ ἐπώνυμα τῶν ὑπογραψάντων συναντῶμεν ὀνόματα γνωστῶν οἰκογενειῶν καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν, ὡς τὰ : Βλαστός, Καλιάκης, Κούμανος, Θεοριανός, Νοταρᾶς, Τζέες, Ἀχέλης, Σκορδύλης κ. ἄ.

Πάντως τὸ περαιτέρω ἀναδημοσιευόμενον — ὡς ἀκριβῶς ἔχει ἐν πρωτοτύπῳ — χειρόγραφον ἀποτελεῖ μίαν ὄχι μικρὰν συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μεγαλονήσου διὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος.

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

Βενετία, Αὐγούστος 1952.

ἁ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Κρατικὸν Ἀρχεῖον Βενετίας—Δέσμη 314—Documenti Greci.

αχκδ' ματφ β'. εν Κρήτη

δίκαιον πράγμα καὶ εὐλογον εἶναι τὰ καλὰ καὶ ἐνδοξα ἔργα καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν μεγαλοπρεπῶν καὶ σοφωτάτων ἀν(θρώπων) νὰ εἶναι μαρτυρημέναις καὶ εἰς οὐρανὸν αὐτὸν ὑψωμέναις. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ κατωγεγραμμένοι ἱερεῖς τοῦ κάστρου τῆς κρήτης, πίστιν βεβαίαν καὶ ὑπερμεγέθην κάμομεν ὅτι ὁ ὑψιλότατος καὶ παναιδεσιμώτατος κύριος κύριος Σεβαστιανὸς κουϊρίνος ἀρχιεπίσκοπος Παροναξίας, ἀνὴρ μεγάλης καὶ πολλὰ θαυμαστῆς φήμης, οὔτε μὲ λόγον οὔτε μὲ ἔργον κἄν ἔνα ποτὲ ἐσκανδάλισεν οὔτε ἀληθινὰ ἔκαμε πράγμα ἀναιδὲς ἢ ἀπρεπον, μᾶλλον δὲ μάλιστα δὲν ἔλειπε ὁποῦ νὰ μὴν ἐσιτόλισε ἕτι τὸ ἐδικὸν μας γέγος καὶ ὡσὰν Ἰταλῶν, μὲ τὰ ἐντιμα καὶ σπουδαῖα του ἤθη καὶ νὰ μὴ

δώση και κέρδος και ὠφέλειαν εἰς ταῖς ψυχαῖς ταῖς ἐδικές μας, διὰ μέσον τῶν ὑφιλιωτάτων του ἁρετιῶν και διδαχῶν σοφωτάτων. λοιπὸν ὁμοθημαδὸν ἅπαντες μὲ καθαρὰν συνείδησιν τὴν παροῦσαν ἐποιήσαμεν πίστιν, πράγμα δίκαιόν τε και εὐλογον.

μιχαὴλ ἀμοῦθραῖως πρωτοπαπᾶς Κορήτης ὑπέγραψα

δημήτριος ὁ Ζαμίας και πρωτοψάλτης Κορήτης ἐμμενέως τε και προθύμως ὑπογράφω

ἐγὼ μελέτιος ἱερομόναχος ὁ βλαστός μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδία χειρὶ

Παπαγεώργιος ὁ καταμαζανὸς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδία χειρὶ

Παπαϊωάννης Ἀρμάκης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν και ὑπέγραψα

Παπᾶς κωνσταντῖνος μαρμαρᾶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν και ὑπέγραψα

Ἱερεὺς Θεόδωρος κοντοϊωάννης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπέγραψα

Ἱερεὺς Νικόλαος ὁ Πανταλέας μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπέγραψα

Ἱερεὺς μάρκος ὁ μορεζίνος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν και ὑπογράφω

ἐγὼ παπαιωάννης καλιάκης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω διὰ χερῶς

Καγὼ ἱερεὺς ἄγγελος ἀρκολέος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδία χειρὶ

Ἱερεὺς Ἰωάννης ὁ κνηγὸς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν και ὑπέγραψα

ἐγὼ παπανικόλαος σοκαθᾶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπέγραψα

Ἱερεὺς Ἰωάννης ὁ λίτηνος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδιοχειρῶς

Ἱερεὺς πόλος¹ βλάχος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπέγραψα

Παπαδρέας ἀμοραῖως μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδιοχειρῶς

Παπανικόλας νιαβερίκης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω διὰ χερῶς

Παπαγεώργιος Τζελαῖτης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδίῳ χειρῶς

Παπανικόλας Δαφνόμη μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδία χειρὶ

Ἱερεὺς νικόλαος ὁ συνικάλης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδία χειρὶ

ἐγὼ παπαιωάννης μαγκαφούνης (ἢ μαγκαφούρης) μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω μὲ τὸ ἥδιό μου χέρι

ἐγὼ παπαμανέας ἀξιῶτης μαρτυρῶ ὅλα τὰ ἄνωθι

ἐγὼ παπαμανουὴλ χαλκιόπουλος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω

ἐγὼ παπανικόλας σακόραφος μαρτυρῶ τὰ ἀληθινὰ και ὑπογράφω

¹) Παῦλος.

ἐγὼ παπαπέτρος ὁ δαρδάσκης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἐγὼ παπαγεώργιος γοργοπάρης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἐγὼ παπαστάθιος μπονῆς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἐγὼ παπαφραγκίσκος ὁ καλύβας μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἡδία χειρὶ

Ἰερεὺς γεώργιος ὁ κούμανος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἰδία χειρὶ

Ἰερεὺς δημήτριος βασιλεικὸς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἰδία χειρὶ

ἐγὼ παπαιωάννης ροῦσος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω ἰδία
 χειρὶ

ἐγὼ παπαδιαμάντης ναυτόπουλος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω

ἐγὼ ἱερεὺς ἀλέξανδρος μαζοκόπος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπέγραψα

ἐγὼ ἱερεὺς Νικόλαος θεριανῶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπέγραψα

ἐγὼ ἱερεὺς γεώργιος νοταρᾶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπέγραψα

ἐγὼ παπαιωάννης ἀρχαύλης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

καγὼ νικηφόρος Ἰερομόναχος ὁ βενετζᾶς μαρτυρῶ ὡς ἄνωθι

παπαγεώργιος Τζῆς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω

ἐγὼ παρθένιος ἱερομόναχος ὁ ἀχέλης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπέ-
 γραψα

ἐγὼ παπαμιχαὴλ Ζερμιᾶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω ἰδία
 χειρὶ

ἐγὼ παπαϊάκωβος Χριστόφορος μαρτυρῶ κ.λ.π.

ἐγὼ παπαγεώργης καλύβας μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω.

ἐγὼ παπαφραγγίας νιὰ τζίπερις μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι.

ἐγὼ παπαχριστόδουλος σκορδύλης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

† ἐγὼ Δημήτριος ὁ Ζαμίας καὶ πρωτοψάλτης Κρήτης γνωρίζω ὅτι
 αἱ ἄνω γεγραμμένα ὑπογραφαὶ εἰσὶν τῶν ἄνωθεν εἰρημένων εὐλαβε-
 στάτων ἱερέων καὶ οὕτως εἰσὶν τὰληθές, τὸν Θεὸν προβαλλόμενος μάρ-
 τυραν.